EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 29. 6. 2023
COM(2023) 355 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Sedemnásta výročná správa za rok 2022 o vykonávaní pomoci Únie podľa nariadenia Rady (ES) č. 389/2006 z 27. februára 2006, ktorým sa vytvára nástroj finančnej podpory na stimulovanie hospodárskeho rozvoja komunity tureckých Cyperčanov

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Sedemnásta výročná správa za rok 2022 o vykonávaní pomoci Únie podľa nariadenia Rady (ES) č. 389/2006 z 27. februára 2006, ktorým sa vytvára nástroj finančnej podpory na stimulovanie hospodárskeho rozvoja komunity tureckých Cyperčanov

1. ÚVOD

Nariadenie Rady (ES) č. 389/2006[1] (ďalej len „nariadenie o pomoci“) tvorí základ pomoci určenej komunite tureckých Cyperčanov a vyžaduje sa v ňom predkladanie výročných správ Rade a Európskemu parlamentu.

2. PROGRAMOVANIE POMOCI

Od roku 2006 do konca roku 2022 bolo na operácie podľa nariadenia o pomoci naprogramovaných 656 miliónov EUR. V októbri 2022 bola na ročný akčný program na rok 2022 viazaná suma 33,4 milióna EUR[2]. Vo viacročnom finančnom rámci na roky 2021 – 2027 sa stanovila viacročná perspektíva programu so zabezpečením stabilného, každoročného financovania. Program pomoci má však výnimočný a prechodný charakter, ktorého cieľom je pripraviť a prípadne uľahčiť úplné uplatňovanie *acquis communautaire* po vyriešení cyperského problému v oblastiach Cyperskej republiky, v ktorých vláda Cyperskej republiky nevykonáva účinnú kontrolu. Nariadenie o pomoci, ako aj nariadenie Rady č. 2020/2093[3], ktorým sa stanovuje viacročný finančný rámec, umožňujú revíziu v prípade znovuzjednotenia.

3. VYKONÁVACIE MECHANIZMY

Program je realizovaný v tých oblastiach Cyperskej republiky, v ktorých vláda Cyperskej republiky nevykonáva účinnú kontrolu a v ktorých je uplatňovanie *acquis* dočasne pozastavené v zmysle protokolu 10 zmluvy o pristúpení. Pomoc sa realizuje v rámci priameho a nepriameho riadenia.

Práca Komisie prebieha v špecifickom politickom, právnom a diplomatickom kontexte. Poskytnutie takejto pomoci neznamená uznanie akéhokoľvek iného orgánu v daných oblastiach ako je vláda Cyperskej republiky. Pri realizácii programu sú potrebné *ad hoc* úpravy, pri ktorých sa dodržiavajú zásady správneho finančného riadenia. V rámci programov pomoci financovaných zo zdrojov EÚ by za normálnych okolností právny rámec pre vývoj daných programov pomoci tvorili dohody s vládou krajiny, ktorá prijíma pomoc. Takéto dohody však v prípade pomoci komunite tureckých Cyperčanov nie je možné uzatvoriť. Riadenie a zmiernenie inherentného rizika je súčasťou povinností Komisie. K prijatým opatreniam patrí intenzívne monitorovanie zmlúv a poskytovanie podpory prijímateľom, revidované platobné

---

[1] Nariadenie Rady (ES) č. 389/2006 z 27. februára 2006, ktorým sa vytvára nástroj finančnej podpory na stimulovanie hospodárskeho rozvoja komunity cyperských Turkov a ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2667/2000 o Európskej agentúre pre obnovu (Ú. v. EÚ L 65, 7.3.2006, s. 5).

[2] Vykonávacie rozhodnutie Komisie z 13. decembra 2021 o prijatí akčného programu pre komunitu tureckých Cyperčanov na rok 2021 [C(2021) 8905].

[3] Nariadenie Rady (EÚ, Euratom) 2020/2093 zo 17. decembra 2020, ktorým sa stanovuje viacročný finančný rámec na roky 2021 až 2027 (Ú. v. EÚ L L433I, 22.12.2020, s. 11).

podmienky a opatrný prístup k využívaniu bankových záruk. Pomoc zahŕňa nemalú sumu grantovej podpory, čo si vyžaduje riadenie náročné na zdroje.

Aby sa zabezpečil vplyv, musí byť komunita tureckých Cyperčanov po nadobudnutí účinnosti komplexného riešenia plne zapojená do prípravy na vykonávanie *acquis* vzhľadom na zrušenie pozastavenia jeho uplatňovania v súlade s protokolom 10.

Programový tím pôsobí prostredníctvom kancelárie na poskytovanie podpory programu EÚ v oblastiach v Nikózii, ktoré nie sú pod účinnou kontrolou. Zastúpenie Komisie na Cypre takisto usporadúva zasadnutia, semináre a tlačové konferencie a komunikuje s cyperskou verejnosťou vo všetkých častiach ostrova, okrem iného aj o programe pomoci. Okrem toho informačné stredisko Infopoint EÚ, financované v rámci programu pomoci, vykonáva celý rad akcií týkajúcich sa zviditeľňovania a komunikácie, poskytuje informácie o politikách, prioritách a akciách EÚ na podporu komunity tureckých Cyperčanov a propaguje európsku kultúru.

4. VYKONÁVANIE POČAS SLEDOVANÉHO OBDOBIA

4.1. Všeobecný prehľad

Komisia naďalej vykonáva nariadenie o pomoci s hlavným cieľom podporiť znovuzjednotenie. V prípade úplného vyriešenia cyperského problému Rada jednomyseľne rozhodne na základe návrhu Komisie o nevyhnutných úpravách tohto nariadenia.

Medzi činnosti realizované v roku 2022 patrilo pokračovanie mnohých etablovaných a úspešných projektov, ako sú napríklad štipendiá EÚ a opatrenia na budovanie dôvery na podporu Technického výboru pre kultúrne dedičstvo, ako aj Výboru pre nezvestné osoby. Z osobitného nástroja sa naďalej financovali iniciatívy v rámci technických výborov pre obe komunity.

Podstatnou zložkou programu je aj naďalej grantová podpora. Väčšia pomoc sa poskytla kľúčovým hospodárskym odvetviam v rámci prípravy na urovnanie prostredníctvom projektov zameraných na súkromný sektor, vidiecke oblasti a rozvoj ľudských zdrojov. Pokračovalo úsilie o hmatateľné zlepšenie aktuálnej situácie v oblasti eradikácie chorôb zvierat a bezpečnosti potravín.

Komisia pokračovala v úsilí pomôcť komunite tureckých Cyperčanov dodržiavať normy stanovené balíkom dvoch opatrení, ktoré Komisia prijala v roku 2021, pričom zaregistrovala chránené označenie pôvodu „Χαλλούμι“ (Halloumi)/„Hellim“ a stanovila podmienky presunu tohto výrobku nad demarkačnú líniu. Značné úsilie bolo vynaložené na pomoc prevádzkovateľom potravinárskych podnikov, aby sa pripravili na prvé kontroly chráneného označenia pôvodu. Komisia okrem toho vytvorila neformálnu pracovnú skupinu pre výrobok Halloumi/Hellim, ktorá spojila zainteresované strany z oboch cyperských komunít.

Stále existujú značné nedostatky, pokiaľ ide o schopnosť prijímateľov účinne vykonávať *acquis* po nadobudnutí účinnosti komplexného riešenia. Komunita tureckých Cyperčanov však naďalej dosahovala výrazný pokrok v mnohých oblastiach a začala lepšie rozumieť výzvam.

Pretrvávajúcim problémom je výstavba kanalizačnej siete v meste Famagusta, pričom Komisia príslušnú zmluvu ukončila v decembri 2013. Spor s predchádzajúcim zhotoviteľom bol v roku 2017 predložený na rozhodcovské konanie. Rozhodcovský súd v júli 2022 vyniesol konečné rozhodnutie, ktoré zhotoviteľ následne napadol na belgických súdoch. Súbežne s tým stabilne pokračovali súvisiace opravné práce.

Komisia pokračovala v zabezpečovaní toho, aby sa program pomoci realizoval aj napriek dôsledkom pandémie ochorenia COVID-19 a náročnej sociálno-ekonomickej situácii v komunite tureckých Cyperčanov. V rámci programu sa pokračovalo vo vykonávaní núdzového balíka súvisiaceho s pandémiou ochorenia COVID-19, ktorý pokrýval najnaliehavejšie zdravotnícke potreby, hospodársku podporu podnikom a odborné poradenstvo komunite tureckých Cyperčanov.

Ku koncu roka sa v rámci programu pomoci realizovalo 159 zmlúv.

4.2. Pokrok podľa cieľov

Celkovým cieľom programu pomoci je uľahčiť znovuzjednotenie Cypru stimulovaním hospodárskeho rozvoja komunity tureckých Cyperčanov s osobitným dôrazom na hospodársku integráciu ostrova, zlepšenie kontaktov medzi týmito oboma komunitami a s EÚ, ako aj na prípravu na *acquis*.

Činnosti vykonané v roku 2022 sú opísané ďalej pre každý cieľ nariadenia o pomoci.

4.2.1. Cieľ 1: Rozvoj a reštrukturalizácia infraštruktúry

V rámci Rozvojového programu Organizácie Spojených národov (ďalej len „UNDP“) sa pokračovalo vo vykonávaní nástroja miestnej infraštruktúry prostredníctvom platných dohôd o príspevku podpísaných s Komisiou vo výške 33,2 milióna EUR. Nástroj poskytuje podporu pri príprave a realizácii príslušných investícií do miestnej infraštruktúry.

V roku 2022 sa v rámci nástroja miestnej infraštruktúry realizovalo 14 prioritných projektov. Značný pokrok sa dosiahol pri výstavbe Centra pre spoluprácu v obci Kormakitis a rozšírení čistiarne odpadových vôd v meste Morphou. Začali sa aj práce na revitalizácii rezervoáru Kouklia. Uskutočnila sa séria krokov s cieľom pripraviť pôdu na spustenie predbežnej štúdie uskutočniteľnosti týkajúcej sa solárnej elektrárne pre obe komunity.

V sektore vodného hospodárstva bola v novembri 2021 dokončená výstavba nového kanalizačného zberača v Nikózii, pričom obdobie na oznámenie porúch v rámci projektu sa skončilo v decembri 2022. Tento projekt predstavoval výstavbu 13 km dlhého kanalizačného potrubia na prepravu odpadových vôd z Nikózie do čistiarne odpadových vôd v Nikózii pre obe komunity, ktorej výstavba bola opatrením financovaným EÚ a dokončeným v roku 2013. Projekt zníži kontamináciu podzemných vôd a ochráni spoločné vodné zdroje celého ostrova.

Práce na oprave kanalizácie v meste Famagusta sa začali v júli 2021 a fyzicky sa práce začali v januári 2022. Cieľom projektu je opraviť vysoký počet porúch v rámci počiatočného projektu a zlepšiť kvalitu a funkčnosť systému. V priebehu roka 2022 sa dosiahol značný pokrok, pričom sa nainštalovalo približne 70 % plánovaného potrubia. Dokončenie projektu sa očakáva koncom roka 2023.

Obdobie na oznámenie porúch v rámci zmenených zmlúv na uskutočnenie stavebných prác týkajúcich sa rozšírenia skládky a zariadenia na odplynenie skládky sa skončilo v januári 2022, keď bolo zariadenie v plnej miere odovzdané komunite tureckých Cyperčanov.

Prijímateľovi pomoci sa žiaľ nepodarilo zlepšiť prevádzku a riadenie skládky a pokračoval v nedostatočných postupoch likvidácie odpadu, pričom nevyužíval čistiareň na úpravu priesaku. To nevyhnutne viedlo k značnému znehodnoteniu investície. Prijímateľ pomoci bez zapojenia Komisie vyhlásil dve verejné súťaže na

uzatvorenie zmluvy na prevádzku skládky. Obe však boli zrušené, čo znamená, že riadenie sektora odpadu a jeho budúcnosť sú aj naďalej neisté. Komisia sústredila nepretržité úsilie na podporu prijímateľa pomoci pri náprave situácie.

V súlade s integrovaným plánom nakladania s tuhým odpadom financovaným z prostriedkov EÚ sú granty, ktorými sa podporuje osem miestnych komunít s cieľom zlepšiť ich infraštruktúru nakladania s odpadom, v poslednej fáze vykonávania.

Prostredníctvom renovácie siete monitorovania kvality ovzdušia, zriadenia referenčného laboratória pre kvalitu ovzdušia a paliva a zabezpečenia činností na budovanie kapacít sa posilnila miestna technická kapacita na monitorovanie kvality životného prostredia. Sieť na monitorovanie kvality ovzdušia, ktorá bola v plnej prevádzke počas celého roka 2022, v súčasnosti poskytuje merania väčšieho množstva znečisťujúcich látok na viacerých miestach.

V sektore telekomunikácií pokračovalo zabezpečovanie novej vysielacej infraštruktúry, ktorej dokončenie sa očakáva do konca roka 2023. Tento projekt financovaný z prostriedkov EÚ je potrebný na odstránenie všetkých vysielaní analógovej televízie zo šírky frekvenčného pásma 700 MHz zo strany komunity tureckých Cyperčanov. V konečnom dôsledku sa tým umožní neobmedzené prideľovanie šírky frekvenčného pásma 700 MHz mobilným službám 5G a prispeje sa tým k zvýšenej digitalizácii v komunite tureckých Cyperčanov.

4.2.2. Cieľ 2: Podpora sociálneho a hospodárskeho rozvoja

V rámci programu pomoci sa pokračovalo v boji proti nepriaznivým hospodárskym dôsledkom pandémie ochorenia COVID-19 a v podpore podnikateľského prostredia v komunite tureckých Cyperčanov.

Projekt „Inovatívne podnikanie a dialóg“, ktorý sa realizuje v spolupráci s organizáciou pre spoluprácu Severného Írska so zámorskými krajinami (NI-CO), bol hlavným prostriedkom na podporu súkromného sektora, a to aj z hľadiska obnovy po pandémii ochorenia COVID-19. V roku 2022 sa v rámci grantovej schémy „Ochrana zamestnanosti a vytváranie pracovných miest“ podporilo 100 úspešných MSP financovaním do výšky 60 000 EUR pre každý podnik. Doplnilo sa tým 770 mikropodnikov, ktoré boli podporené v roku 2021 sumou 1 500 EUR pre každý podnik.

V oblasti bezpečnosti výrobkov došlo k značnému pokroku. V marci 2022 bol spustený projekt technickej pomoci v oblasti dohľadu nad trhom s cieľom zaviesť nové a zlepšiť existujúce postupy v metrológii, štandardizácii, akreditácii a posudzovaní zhody. Projekt prispieva k zlepšovaniu obchodného prostredia v komunite tureckých Cyperčanov a k zabezpečeniu toho, aby lokálne vyrábaný tovar vyhovoval normám EÚ.

V sektore rozvoja vidieka sa 189 poľnohospodárom poskytlo odborné vzdelávanie v oblasti poľnohospodárskeho riadenia a súvisiacich tém. Ako doplnok k investícii do odbornej prípravy pokročilo do konečnej fázy vykonávania 55 grantov v oblasti rozvoja vidieka, ktorých cieľom je modernizácia sektora. Bol spustený pilotný program v oblasti výskumu a demonštračných činností na prekonanie medzery medzi vedou, potrebami a praxou v štyroch určených úvodných témach vrátane schémy chráneného označenia pôvodu Halloumi/Hellim.

Pokračovalo vykonávanie projektu technickej pomoci v oblasti bezpečnosti potravín a pripravenosti na krízy, čo má dosah na obchod cez demarkačnú líniu, a vykonávanie

balíka týkajúceho sa výrobku Halloumi/Hellim. Podpora určená na vývoj a vykonávanie akčných plánov s cieľom dosiahnuť normy EÚ bola sprístupnená pre 28 prevádzkovateľov potravinárskych podnikov. Začal sa proces certifikácie pre farmy, pričom do konca roka 2022 získalo certifikáciu 11 fariem a ďalších 26 fariem bolo posúdených.

Vykonal sa tretí veľkoplošný odber vzoriek a testovanie zvierat na prioritné choroby, konkrétne na brucelózu a tuberkulózu. Komisia na tento účel poskytla laboratórne testy, veterinárny spotrebný materiál a služby. V dôsledku toho pokračoval trend znižovania miery prevalencie brucelózy až do konca roka 2022 a prevalencia v stádach dosiahla približne 2 %.

Podpora EÚ okrem toho prispela k ďalšiemu pokroku v zapájaní súkromných veterinárnych lekárov do vykonávania kontrol.

V sektore vzdelávania bola podpora zachovaná v oblastiach, ktoré sú silne prepojené so zvyšujúcimi sa kapacitami na trhu práce, a to aj prostredníctvom vzdelávania v oblasti vedy, odborného vzdelávania a prípravy (OVP), ako aj celoživotného vzdelávania. Prvá fáza viacročného projektu na rozvoj učebných plánov pre odborné vzdelávanie sa dokončila s hmatateľným výsledkami. Popri iných úspechoch sa pomohlo vytvoriť 20 balíkov učebných plánov pre revidované učebné plány OVP, ako aj nové mechanizmy testovania a hodnotenia OVP. Projekt bol predĺžený o ďalšie dva roky.

Pokiaľ ide o vzdelávanie v oblasti vedy, 34 stredných škôl a 12 škôl odborného vzdelávania a prípravy (OVP) dostalo vybavenie pre vedecké laboratórium pre celkom 77 laboratórií a jedno centrum OVP, čím sa podporili možnosti vzdelávania v oblasti vedy pre mladých ľudí. V predchádzajúcich rokoch dostalo vybavenie pre vedecké laboratórium 48 základných škôl. Profesijný rozvoj učiteľov a vedúcich pracovníkov škôl sa podporil vytvorením skupiny školiteľov. Celkom 1 468 učiteľov základných a stredných škôl, riaditeľov a vedúcich pracovníkov škôl sa vzdelávalo v témach, ako je vyučovanie a vzdelávanie zamerané na študenta, používanie vedeckého laboratória a interaktívne prístupy vo vyučovaní jazyka. Prebieha analytická práca, ktorá pripravuje pôdu pre budúcu podporu celoživotného vzdelávania, vzdelávania detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a kvalifikáciám pre takéto vzdelávanie.

Bola podpísaná nová dohoda so Svetovou bankou, ktorá sa zameriava na pokračujúce poskytovanie podpory v oblasti makroekonomického monitorovania, uľahčenie obchodných postupov a obchodu cez demarkačnú líniu, zlepšenie podnikateľského prostredia v komunite tureckých Cyperčanov a poskytovanie technickej podpory v kľúčových oblastiach štatistiky.

V oblasti štatistiky sa v septembri 2022 začal projekt technickej pomoci v spolupráci so štatistickým úradom Statistics Denmark, ktorého cieľom je zlepšiť poskytovanie služieb a riadenie zdrojov údajov. Predtým bolo dodané IT vybavenie a špecializovaný softvér na zlepšenie štatistických výstupov v súlade s normami EÚ. Tieto projekty dopĺňala cielená pomoc poskytovaná prostredníctvom nástroja technickej pomoci a výmeny informácií (TAIEX) Komisie a Svetovou bankou. Všetky tieto činnosti vytvárajú komplexnú stratégiu EÚ zacielenú na zlepšenie poskytovania štatistiky v komunite tureckých Cyperčanov, ktorá je zásadná pre umožnenie príprav na opätovné zjednotenie.

4.2.3. Cieľ 3: Podpora uzmierenia, opatrenia na budovanie dôvery a podpora občianskej spoločnosti

Výbor pre nezvestné osoby, ktorý je podporovaný v rámci programu pomoci prostredníctvom dohody o príspevku s UNDP, naďalej pokračoval vo vykonávaní terénnych a laboratórnych činností. Z 2 002 nezvestných osôb do konca roku 2022 exhumoval 1 196 súborov pozostatkov. Z nich bolo 1 029 geneticky identifikovaných a vrátených rodinám.

V decembri 2022 bola podpísaná nová dohoda o príspevku vo výške 2,6 milióna EUR s cieľom poskytnúť finančné prostriedky na operácie výboru v roku 2023. EÚ v období 2006 – 2022 celkovo prispela na podporu jeho činností sumou 35,8 milióna EUR, čo predstavuje 75 % celkových finančných prostriedkov v tomto období.

Kľúčovým prvkom zmierenia a opatrení na budovanie dôvery podporovaných v rámci programu pomoci zostáva naďalej ochrana kultúrneho dedičstva prostredníctvom Technického výboru pre kultúrne dedičstvo spoločného pre obe komunity, pričom v roku 2022 sa dokončilo 16 projektov. Celkovo sa na program ochrany kultúrneho dedičstva poskytlo financovanie z prostriedkov EÚ vo výške približne 24 miliónov EUR. To umožnilo zachovanie, štrukturálnu podporu, fyzickú ochranu alebo obnovu viac ako 120 lokalít kultúrneho dedičstva na celom ostrove.

V decembri 2022 bol podpísaný nový príspevok vo výške 1 milión EUR na pokračovanie nástroja podpory pre technické výbory financovaného z prostriedkov EÚ. Túto podporu vykonáva Rozvojový program Organizácie Spojených národov (UNDP). Prostredníctvom nástroja podpory bolo od roku 2019 poskytnuté financovanie pre vyše 10 projektov technických výborov, od štúdií uskutočniteľnosti a výskumných štúdií až po workshopy a výstavy.

Po úspešnom zavedení pilotného systému štipendií pre obe komunity, ktoré realizovalo hnutie United World Colleges, a pokračujúcich dobrých skúsenostiach z predchádzajúcich rokov bolo v roku 2022 vybraných 12 študentov z oboch komunít, aby sa zúčastnili na medzinárodnom programe maturitných diplomov v rôznych krajinách. Medzi akcie, ktoré vykonáva United World Colleges, patria aj činnosti zapájania mládeže medzi komunitami a krátke kurzy zamerané na posilnenie postavenia mládeže, aby vo svojej spoločnosti mohla priniesť pozitívnu zmenu.

Podpora občianskej spoločnosti pokračovala aj v roku 2022. Z programu „Občiansky priestor“, ktorý poskytuje technickú pomoc organizáciám občianskej spoločnosti, sa naďalej pomáhali budovať ich kapacity, podporovalo sa prostredie umožňujúce rozvoj občianskej spoločnosti a podnecovalo sa vytváranie sietí a jednotné akcie s gréckymi Cyperčanmi a inými organizáciami občianskej spoločnosti EÚ. Vzhľadom na pozitívnu spätnú väzbu na prácu v rámci programu „Občiansky priestor“ bol tento program predĺžený o ďalšie dva roky.

V marci 2022 bola úspešne spustená nová výzva na predkladanie návrhov v rámci programu „Cyperská občianska spoločnosť v akcii VIII“ s celkovým finančným príspevkom vo výške 2,5 milióna EUR. Výzva sa zameriavala na podporné akcie v troch oblastiach: výskumné činnosti oboch komunít, akcie na budovanie dôvery oboch komunít a posilnenie občianskej spoločnosti v komunite tureckých Cyperčanov. Postup udeľovania sa začal na konci roka 2022. Dvanásť projektov, ktorým bola udelená podpora v rámci predchádzajúcej výzvy, prešlo do fázy plnej

realizácie, ktorá umožňuje občianskej spoločnosti vykonávať kľúčové propagačné činnosti a podnecovať občiansku činnosť.

Združenie Platforma pre ľudské práva pokračovalo v úspešnom vykonávaní svojho priameho grantu financovaného z prostriedkov EÚ. Hlavné činnosti sa zamerali na boj proti obchodovaniu s ľuďmi, práva utečencov, práva LGBTIQ+, účasť príslušných zainteresovaných strán, podmienky zadržiavania a ochranu pred mučením. Platforma sa podieľala na tom, že sa pred „súdy“ komunity tureckých Cyperčanov dostal prvý prípad obchodovania s ľuďmi, ktorý sa skončil odsúdením. Okrem toho poskytla podporu obetiam porušovania ľudských práv a posilnila kapacity občianskej spoločnosti, pokiaľ ide o otázky súvisiace s právami vo všeobecnosti.

4.2.4. *Cieľ 4:* Približovanie komunity tureckých Cyperčanov *k Európskej únii*

V roku 2022 nahradil Britskú radu ako partnera vykonávania štipendijného programu EÚ Goetheho inštitút. V apríli 2022 sa uzavrela dohoda o príspevku s Goetheho inštitútom vo výške 5 miliónov EUR. V priebehu roka bolo ponúknutých 159 štipendií študentom z komunity tureckých Cyperčanov, ktoré im poskytli možnosť navštevovať univerzity v krajinách EÚ, a prvý turecký Cyperčan využívajúci štipendium EÚ bol prijatý na College of Europe.

Od roku 2007 bolo študentom poskytnutých vyše 2 000 štipendií, ktoré pokrývali viac ako 100 univerzít a 23 krajín EÚ. Tieto štipendiá podporujú študentov v prvom roku ich vysokoškolského štúdia, absolventov v rámci magisterského alebo doktorandského štúdia a výskumníkov a odborníkov pri ďalšom rozvoji ich jazykových a odborných zručností v členských štátoch EÚ.

Stredisko Infopoint EÚ je riadené kanceláriou na poskytovanie podpory programu EÚ v spolupráci so zastúpením Európskej komisie na Cypre. V roku 2022 dosiahlo prostredníctvom online aj offline aktivít vysokú úroveň viditeľnosti pre EÚ. Činnosť strediska Infopoint EÚ sa týkala viac ako 20 tém súvisiacich s EÚ vrátane rodovej rovnosti, rodovo podmieneného násilia, práv LGBTIQ+, práv osôb so zdravotným postihnutím, dezinformácií a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

Stredisko Infopoint EÚ zorganizoval 35 podujatí, ktoré pritiahli vyše 16 000 účastníkov. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi bola na podujatiach mierne vyššia účasť. Okrem toho vzniklo14 publikácií, 69 infografík a 12 audiovizuálnych produktov, ktoré sa zameriavali na priority EÚ na Cypre. Návštevnosť sociálnych médií strediska Infopoint EÚ sa naďalej zvyšovala. V roku 2022 pribudlo na stránke strediska Infopoint EÚ na sociálnej sieti Facebook 1 000 nových sledovateľov.

4.2.5. *Ciele 5 a 6: Príprava komunity tureckých Cyperčanov na zavedenie a vykonávanie acquis*

Nástroj technickej pomoci a výmeny informácií (TAIEX) sa používa na vykonávanie cieľov 5 a 6 nariadenia o pomoci. Pomáha komunite tureckých Cyperčanov pripraviť sa na vykonávanie *acquis* vzhľadom na zrušenie pozastavenia jeho uplatňovania po nadobudnutí účinnosti komplexného riešenia.

Nástroj TAIEX je naďalej dôležitým nástrojom, ktorý prispieva k plneniu cieľov programu pomoci. V roku 2022 sa pomocou tohto nástroja poskytla nepretržitá podpora v 12 tematických oblastiach *acquis* prostredníctvom spojenia online a podujatí a podujatí na mieste. Okrem toho sa poskytovala pravidelná pomoc zo strany expertov v oblasti zdravia v kontexte pandémie ochorenia COVID-19. Celkovo sa v rámci nástroja TAIEX zorganizovalo 151 podujatí, pričom čísla boli v porovnaní

s predchádzajúcim rokom podobne vysoké. Okrem toho bola vytvorená databáza všetkých právnych textov navrhnutých s podporou nástroja TAIEX a pokračovalo sa v úsilí zlepšiť kvalitu prekladov a tlmočenia v komunite tureckých Cyperčanov.

Naďalej pokračovala podpora obchodu cez demarkačnú líniu [nariadenie Rady (ES) č. 866/2004]. Nezávislí experti poverení Komisiou vykonali pravidelné inšpekcie čerstvého ovocia a zeleniny, zemiakov, medu a rýb. Okrem toho v roku 2022 šesť druhov spracovaných potravín neživočíšneho pôvodu prvý raz prekročilo demarkačnú líniu. Medzi ne patrí olivový olej, tahini, chalva, karobový sirup, džemy a ovocná šťava. Experti v rámci nástroja TAIEX boli hlavnou hybnou silou, ktorá zabezpečovala normy a kvalitu na úrovni EÚ prostredníctvom relevantných kontrol zhody zariadení.

Komisia takisto pracovala na odstránení prekážok obchodu cez demarkačnú líniu tým, že zabezpečovala hladké vykonávanie novo zavedených inšpekčných režimov, na základe ktorých sa teraz vyžadujú rastlinolekárske certifikáty pre všetko ovocie a zeleninu.

4.3. Finančné plnenie (zmluvy a platby)

4.3.1. Uzatváranie zmlúv

Komisia v roku 2022 podpísala právne záväzky vo výške 27,2 milióna EUR.

4.3.2. Platby

Platby v roku 2022 dosiahli celkovú sumu 40,6 milióna EUR (v roku 2021 dosiahli 38 miliónov EUR).

4.4. Monitorovanie

Komisia má priamu zodpovednosť za realizáciu väčšiny projektov (priame riadenie). Miera monitorovania zo strany zamestnancov Komisie je veľmi vysoká, zahŕňa nepretržité kontakty so zhotoviteľmi, neohlásené kontroly, výjazdové zasadnutia a zasadnutia riadiacich výborov. Technická pomoc podporného tímu pre grant naďalej podporovala Komisiu pri monitorovaní plnenia zmlúv o grante a zároveň pomáhala príjemcom grantov pri uplatňovaní pravidiel EÚ týkajúcich sa vykonávania zmluvy o grante, a to aj v prípade sekundárneho verejného obstarávania.

Komisia takisto realizuje niekoľko zmlúv prostredníctvom nepriameho riadenia. Vykonávajúce subjekty, napríklad UNDP, Svetová banka, Goetheho inštitút a NI-CO, podávajú správy Komisii v súlade s príslušnými rámcovými dohodami. Komisia je úzko zapojená do každodenného monitorovania týchto akcií.

4.5. Audit a kontroly

Odporúčania z posledného auditu týkajúce sa systému vnútornej kontroly v oblasti verejného obstarávania, ktorý vykonal Útvar pre vnútorný audit v roku 2017, sa v plnej miere vykonali.

4.6. Hodnotenie

Projekt monitorovania zameraného na výsledky bol dokončený v roku 2022. V rámci neho sa preskúmali vybrané akcie a uskutočnila sa plánovaná odborná príprava zameraná na zlepšenie vnútornej monitorovacej kapacity príslušných zainteresovaných strán. Experti v rámci programu monitorovania zameraného na výsledky vydali odporúčania týkajúce sa relevantnosti, efektívnosti, účinnosti

a udržateľnosti, pričom tieto odporúčania boli začlenené do preskúmaných akcií aj nad rámec nich.

Komisia v roku 2022 vydala pracovný dokument útvarov Komisie[4] o výsledkoch hodnotenia programu pomoci. Toto hodnotenie poskytlo nezávislé posúdenie a dôkaz pokroku uskutočneného pri dosahovaní cieľov nariadenia o pomoci v období 2013 – 2018. V závere hodnotenia sa uvádza, že program pomoci možno považovať za veľmi relevantný a vzhľadom na osobitné okolnosti v kontexte komunity tureckých Cyperčanov za relatívne úspešnú iniciatívu s významnou pridanou hodnotou EÚ.

4.7. Informácie, publicita a viditeľnosť

V roku 2022 bolo zorganizovaných celkom 584 akcií zameraných na viditeľnosť a komunikáciu s cieľom predstaviť prácu EÚ. Komisia vydala brožúru o podpore EÚ v rámci reakcie na ochorenie COVID-19 a pokročili prípravy brožúry o rozvoji súkromného sektora.

4.8. Konzultácie s vládou Cyperskej republiky

So zástupcami vlády Cyperskej republiky prebiehali stretnutia, a to osobne, ako aj online. Komisia sa aj naďalej spolieha na spoluprácu vlády v oblasti overovania vlastníckych práv a uľahčenia práce technických výborov spoločných pre obe komunity. Komisia sa pravidelne stretáva so stálym zastúpením.

5. ZÁVERY

Komisia prostredníctvom práce vykonávanej v súlade s cieľmi nariadenia o pomoci naďalej poskytuje pomoc na základe nariadenia o pomoci na uľahčenie opätovného zjednotenia Cypru podporou hospodárskeho rozvoja komunity tureckých Cyperčanov. V priebehu roka 2022 sa pomoc naďalej zameriavala na oblasti, ktoré sú z hľadiska budúceho súladu s *acquis* zvlášť problematické.

Výsledky pomoci poskytnutej v minulom období a pripravenosť projektov sa budú priebežne zohľadňovať v budúcom plánovaní. Úsilie sa bude aj ďalej zameriavať na dosiahnutie väčšieho vplyvu v prioritných oblastiach pomocou menšieho počtu akcií, ale v rozsiahlejšom meradle.

Komisia je pripravená poskytnúť podľa potreby zdroje na podporu rokovaní o vyriešení cyperskej otázky vedených pod záštitou OSN, a to aj v rámci programu pomoci.

[4] *COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT EVALUATION Evaluation of the Aid Programme for the Turkish Cypriot community (2013-2018) - Publications Office of the EU (europa.eu)* [PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE HODNOTENIE – Hodnotenie programu pomoci pre komunitu tureckých Cyperčanov (2013 – 2018) – Úrad pre vydávanie publikácií EÚ].